

Korrektációs folyamatok gyermek spontán beszédében

Neuberger Tilda

ELTE–BTK

Nyelvtudományi Doktori Iskola

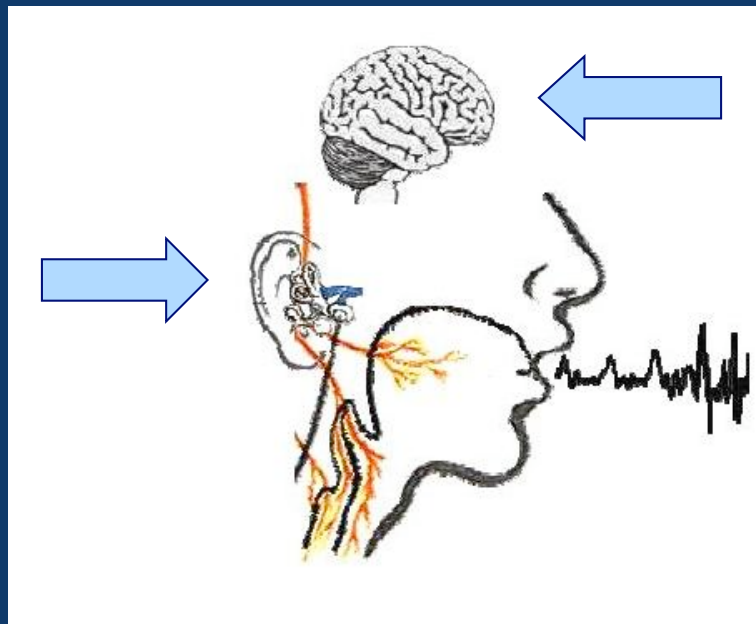
A gondolattól az artikulációig

Az önmonitorozás két formája

Felszíni

saját kiejtett
közléseink
ellenőrzése a
beszédmegértés
révén

Rejtett

a beszédtervezési
folyamat során
végbemenő
kontroll

Hockett 1967,
Gósy 2008

A korrekciós folyamatok temporális elemzése

Rövid javítási idejű megakadások

200 ms-nál rövidebb szerkesztési szakasz

A rejtett ellenőrzés eredménye

Hosszú javítási idejű megakadások

200 ms-nál hosszabb szerkesztési szakasz

A felszíni ellenőrzés eredménye

Kérdések

- Milyen arányban javítják a gyermekek az egyes hibatípusokat?
- Milyen mértékben működik az önkorrekción az egyes tervezési szinteken?
- Milyen összefüggéseket találhatunk a javítás időtartama és a megakadások típusai között?

Kísérleti személyek, anyag, módszer

- 20 óvodás gyermek: 6–7 éves
10 általános iskolás gyermek: 9–10 éves
- Rögzített spontán beszéd: 131 perc
  - Óvodások: 73 perc
  - Kisiskolások: 58 perc
- A megakadásjelenségek kategorizálása, a korrekciók elemzése, temporális elemzés: Praat 5.1, statisztikai elemzés: SPSS 13.0

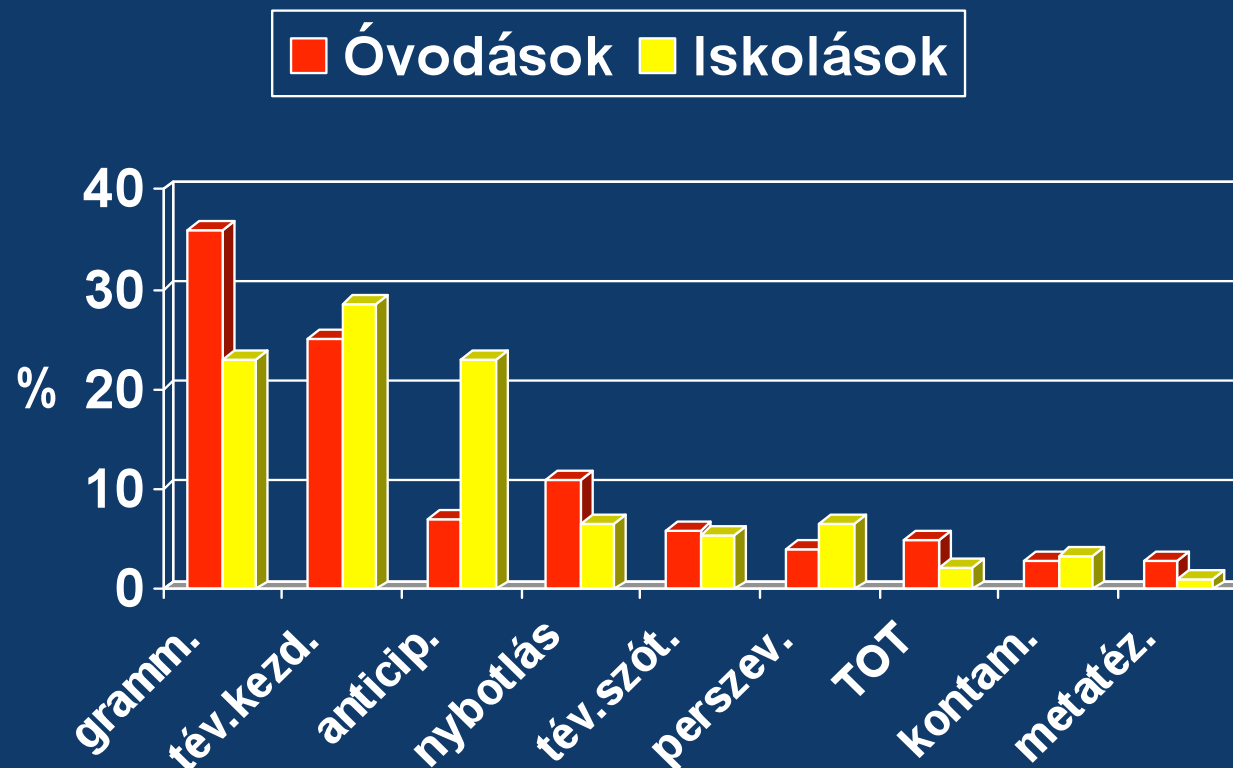
A hibák száma és javításuk mértéke

- Összes hiba típusú megakadás: 248 db
  - Óvodások: 134 db
  - Kisiskolások: 114 db
- Korrekció mértéke: 51%-os
  - Óvodások: 44%-os (átlagos eltérés: 18%)
  - Kisiskolások: 58%-os (átlagos eltérés: 13%)

- Felnőttekre vonatkozó szakirodalmi adatok:

Gósy (2008) adatai alapján a korrekció mértéke:	Hallás alapú korpusz	47,5%
	Rögzített korpusz	46,2%
	Meringer korpusz	64%
Gyarmathy (megj.) adatai alapján:	Kontollcsoport	65,5%
	Alkoholos állapotban	57,4%

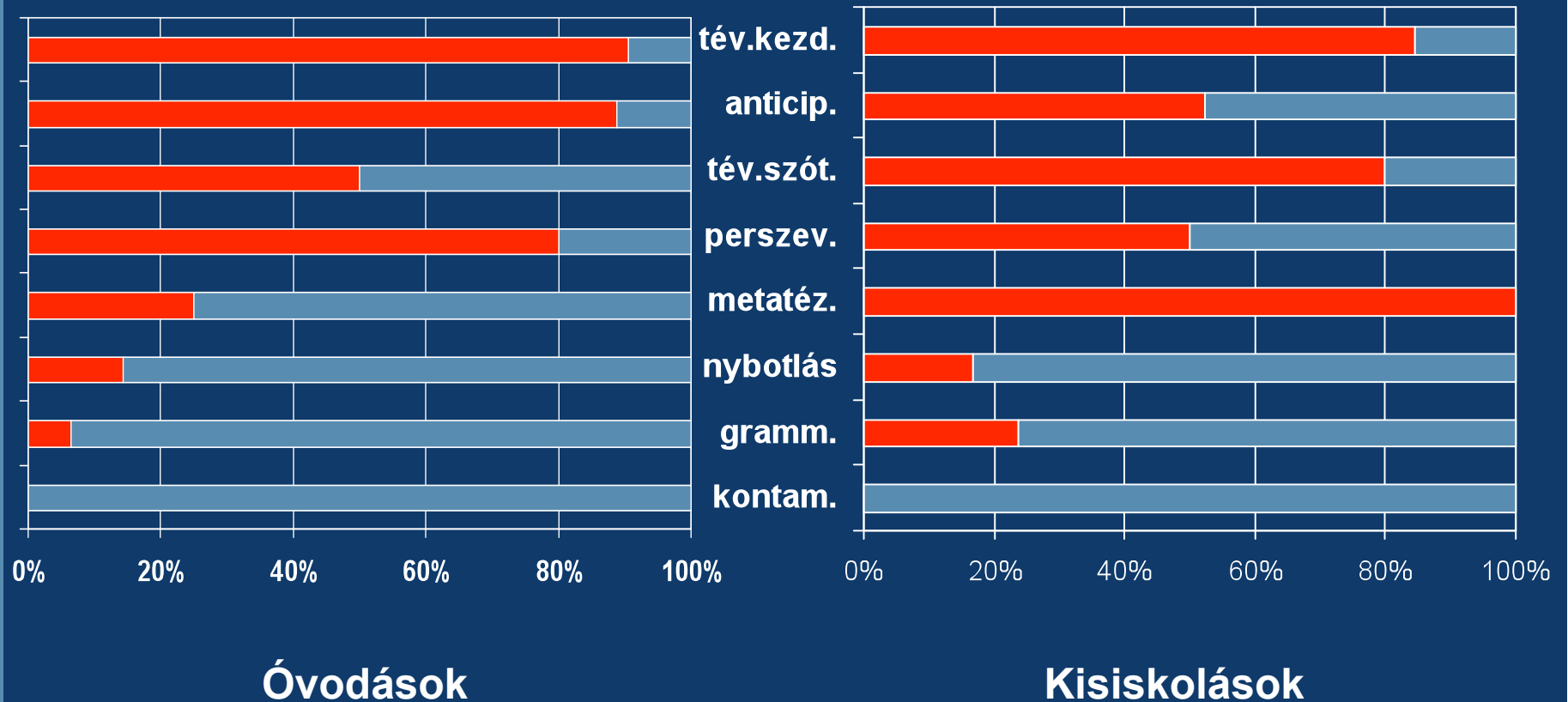
A hiba típusú megakadások megoszlása a korpuszban

Gyakori grammatikai hibák a korpuszban

- szám- és személybeli egyeztetés (pl. *van többiek*)
- alanyi és tárgyas ragozás (pl. *szeretem ott lenni*)
- múlt idő (pl. *vezetette, elszaladott*)
- kötőhang hiánya (pl. *várt, ti. várat*) vagy felesleges jelenléte (pl. *sínet, ti. sínt*)
- többalakú szótő (pl. *pocokot, étteremekbe, ugortam*)
- határozott névelő (pl. *a anyukám*)

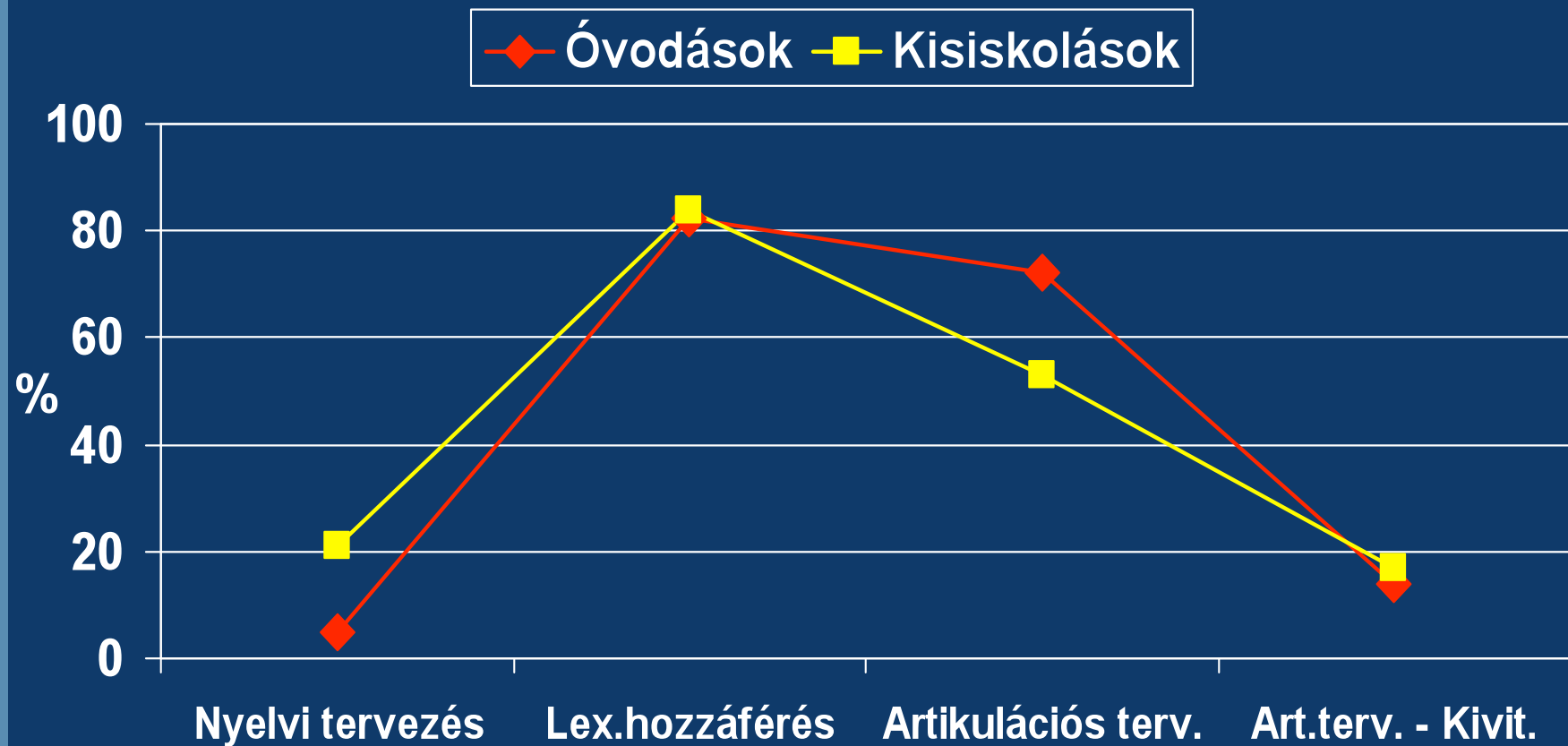
A korrekció aránya hibatípusonként

Példák javított és javítás nélküli hibatípusokra

HIBATÍPUS	JAVÍTOTT	JAVÍTÁS NÉLKÜLI
Grammatikai	<i>van egy kutyájuk akik ööö aki mindig ijesztget minket</i>	szokok járni [szoktam járni]
Téves szó/ kezdés	<i>apukám allergiás a ku a macskának a szőrére</i>	<i>szoktunk menni nyaralni a Medencei-tóra [Velencei]</i>
Anticipáció	<i>gurulja gurulnak rajta</i>	áltöltöző [átöltöző]
Perszeveráció	<i>amari amerikai</i>	kosárpalankomat [kosárpalánkomat]
Metatézis	<i>hibikszu hibiszkusz</i>	göngyörös [göröngyös]
Egyszerű nyelvbotlás	<i>télap először a télapó</i>	bonyorult [bonyolult]

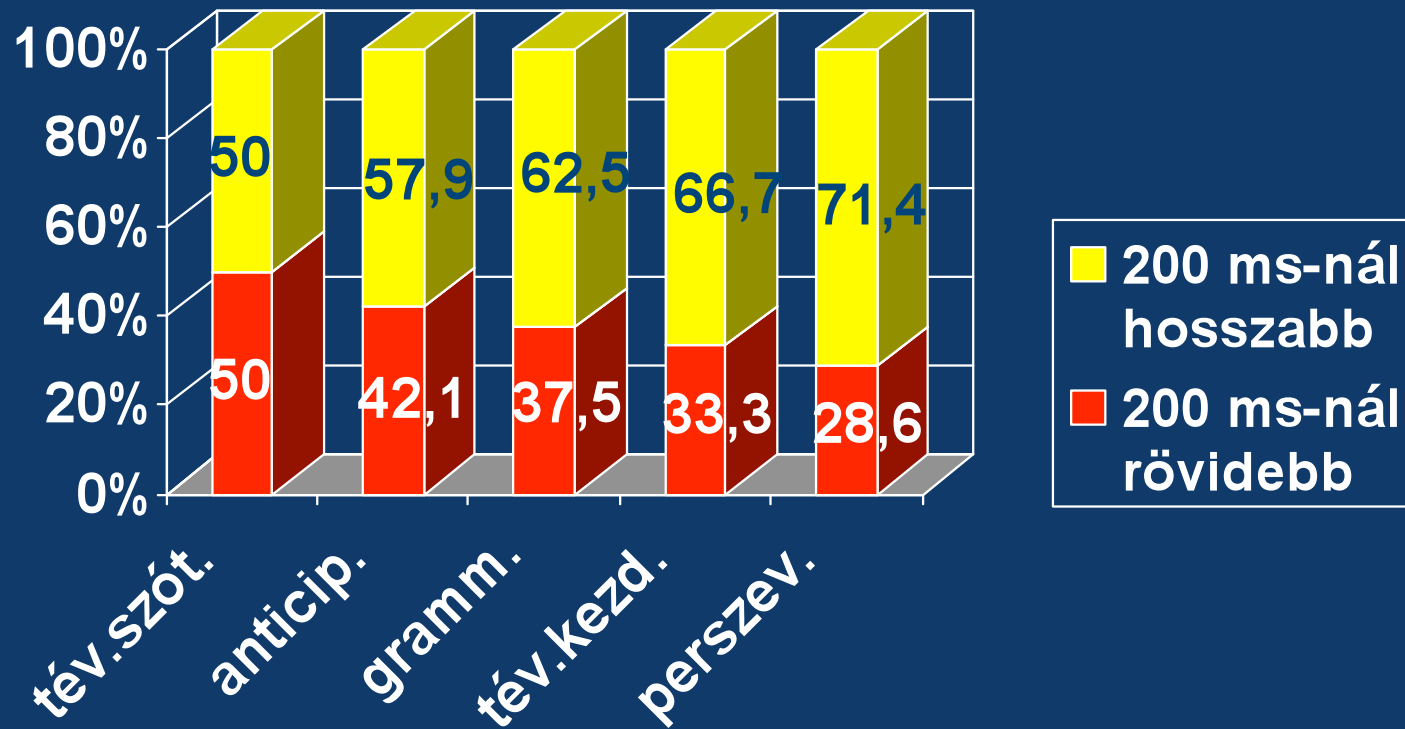
Az önkorrekción működése a beszédtervezés egyes szintjei szerint

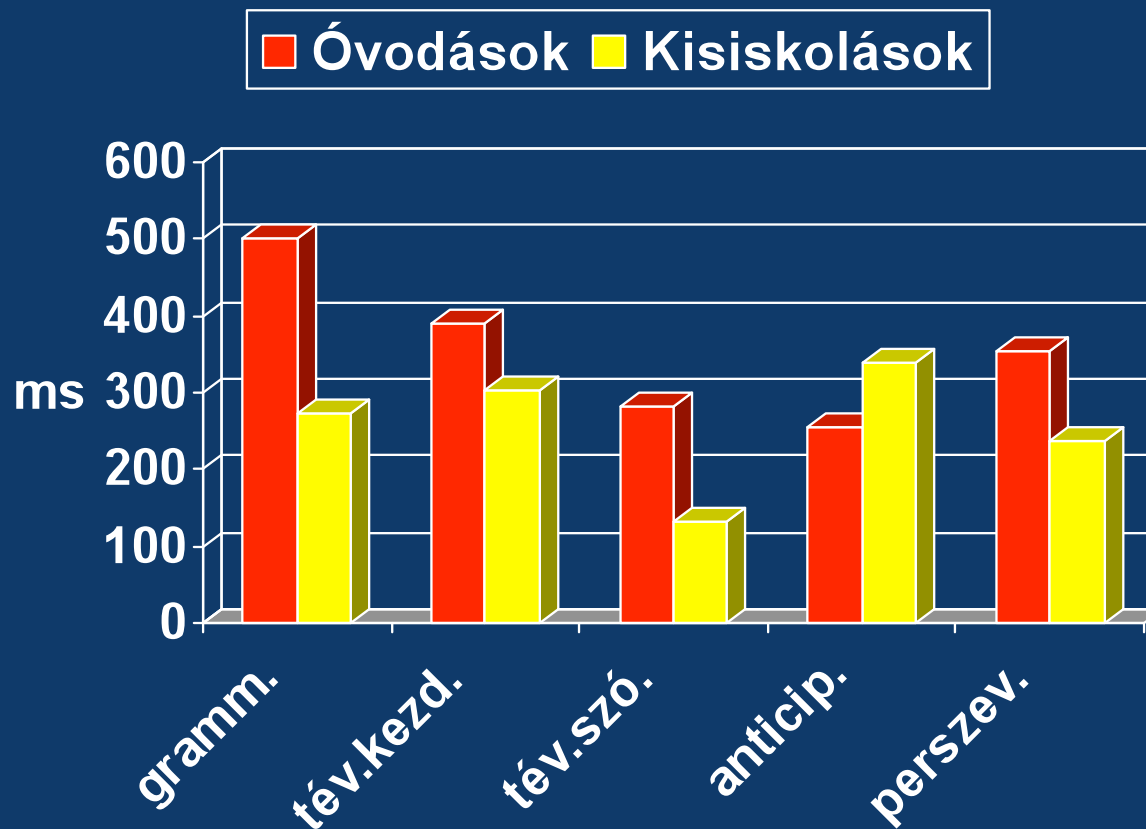
A javításra szánt idő

- Szerkesztési szakasz: a hibadetektálás és a javítás közötti idő
- 200 ms-nál rövidebb szerk. szakasz: az összes hiba 36,6%-ánál
→ rejtett önmonitorozás!
200 ms-nál hosszabb szerk. szakasz: az összes hiba 63,4%-ánál
- Leghosszabb szerkesztési szakasz:
  - 2324 ms → téves szókezdés
- Legrövidebb szerkesztési szakasz:
  - 0 ms → téves szótalálás

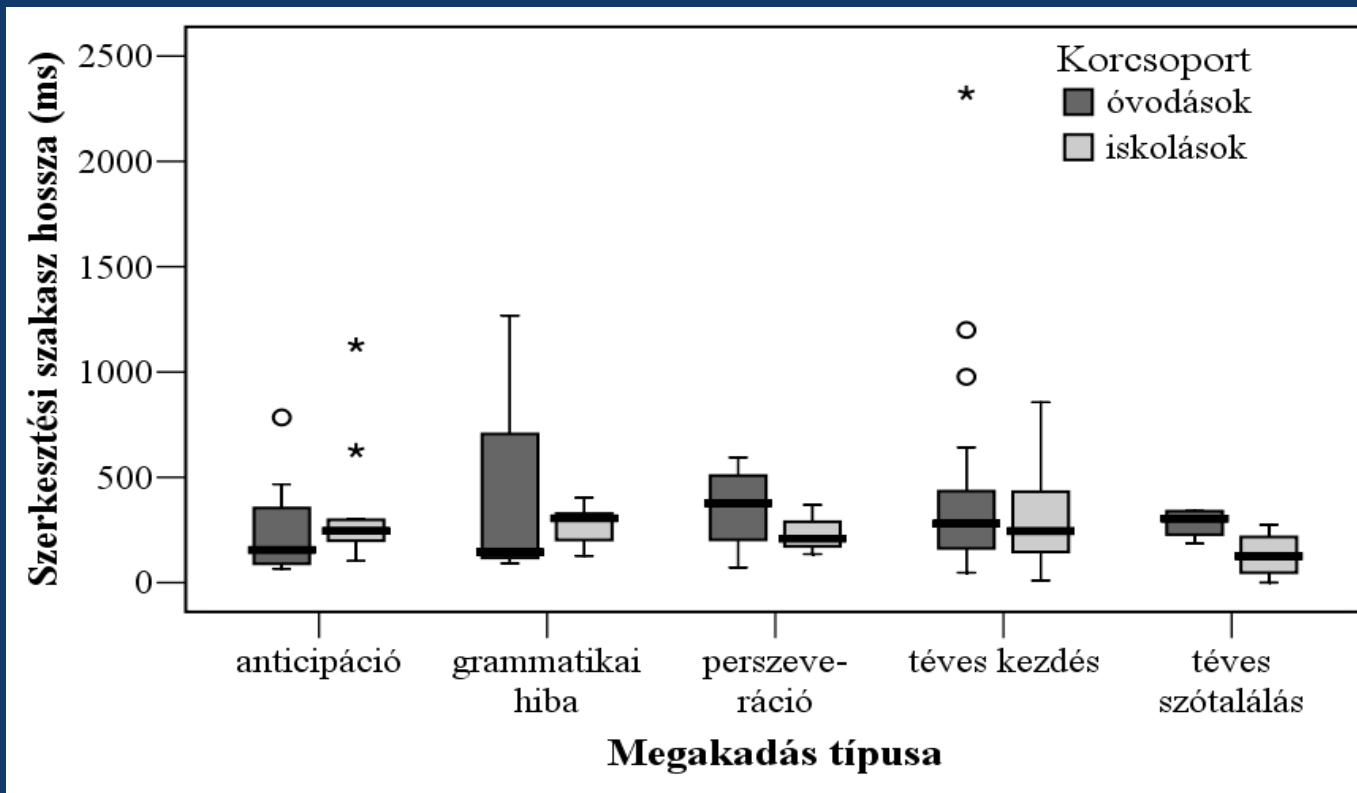
A korpuszban megjelenő leggyakoribb hibák a szerkesztési szakasz időtartama szerint

Az egyes hibákat követő szerkesztési szakasz átlagos időtartama

A szerkesztési szakasz időtartama (medián és szóródás)

Következtetések I.

- A beszédtervezés **egyazon szintjei** jelentik a legtöbb problémát a gyermekeknek és a felnőtteknek. Leghatékonyabban: **lexikális hozzáférés** (83%). Legkevésbé: **nyelvi tervezés** (13%).
- Gyermekkorban az önmonitorozás a felnőttekéhez **hasonló mértékben** van jelen (51%), de az egyes hibatípusok javításának aránya **eltérő**.
- A gyermekek a hibás **grammatikai szerkezeteket** és az egyszerű **nyelvbontlásokat** alig, míg a téves **szavakat** nagymértékben javítják.
→ A helyes grammatikai szerkezetek még nem szilárdultak meg a beszédükben. Az értelmi zavart okozó megakadásjelenségeket nagyobb mértékben javítják.
- Az óvodáskorban gyakori **grammatikai hibázások** a kisiskolások beszédében ritkábban fordulnak elő, s javításukra már jobban törekednek a gyermekek (6%→24%).

Következtetések II.

- A részt vevő gyermekek a vizsgált hibák harmadát a **rejtett** önmonitorozás során észrevették. Ez az eredmény megegyezik a felnőttek eredményével (Gyarmathy et al. 2008).
- A leghosszabb szerkesztési idő átlagban a grammatikai hibák, a legrövidebb szerkesztési idő a téves szótalálások javításánál jelent meg.
- A gyermekeknél a **szerkesztési szakasz** általában hosszabb, mint a felnőtteknél: több időre van szükségük a korrekcióhoz.

Az életkor növekedésével az önkorrekciós sajátosságok egyre inkább a **felnőttekéhez hasonlóan** alakulnak.

Kitekintés

- A jelen kísérlet tipikus fejlődésű gyermekek körében vizsgálta a hibajavítási sajátosságokat.

Beszéd- és nyelvi zavart mutató gyermekek?

Köszönöm a figyelmet!